WALES AUDIT OFFICE
SWYDDFA ARCHWILIO CYMRU

2009-10

Tachwedd 2010

Awdur: John Herniman **Cyf: 552A2010**

Llythyr Archwilio Blynyddol 2009-10

Awdurdodau Heddlu Cymru

Cynnwys

Crynodeb	4
Llythyr Manwl	
Gwnaed defnydd priodol o adnoddau'r Pwyllgor ym mhob ffordd berthnasol, a rhoddwyd cyfrif amdanynt, ond mae angen mynd i'r afael â'r materion a amlinellwyd yn yr adroddiad hwn yn ystod y flwyddyn gyfredol	6
Paratowyd cyfrifon y Pwyllgor ar gyfer 2009-10 yn briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, fodd bynnag, mae angen datrys problemau o ran pa weithgareddau y rhoddir cyfrif amdanynt gan Awdurdodau Heddlu Cymru a'r cyrff cyfansoddol	6
Nid yw amgylchedd rheoli mewnol diwygiedig y Pwyllgor wedi'i brofi hyd yma i sicrhau ei fod yn addas at y diben	9
Mae gan y Pwyllgor drefniadau corfforaethol priodol ar waith i gefnogi'r defnydd effeithiol o adnoddau. Fodd bynnag, mae angen datblygu trefniadau monitro perfformiad ymhellach	10
Roedd gan y Pwyllgor drefniadau priodol yn 2009-10 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	10
Mae angen datblygu trefniadau rheoli perfformiad y Pwyllgor ymhellach	11
Atodiadau	
Casgliad ar drefniadau Awdurdodau Heddlu Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2010 ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	12
Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau'r Pwyllgor yn ystod 2009-10 i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau	13
Ffi archwilio	14

Statws yr adroddiad hwn

Paratowyd y ddogfen hon at ddefnydd mewnol Awdurdodau Heddlu Cymru fel rhan o'r gwaith a gyflawnir yn unol â swyddogaethau statudol, y Cod Ymarfer Archwilio a'r Datganiad o Gyfrifoldebau a gyhoeddwyd gan Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Nid yw Swyddfa Archwilio Cymru (yr Archwilydd Cyffredinol a'i staff) yn atebol i unrhyw aelod, cyfarwyddwr, swyddog, na chyflogai arall yn unigol, nac i unrhyw drydydd parti.

Os gwneir cais am wybodaeth y gallai'r ddogfen hon fod yn berthnasol iddi, tynnir sylw at y Cod Ymarfer a gyhoeddwyd o dan adran 45 o Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000. Mae Cod adran 45 yn nodi'r arfer a ddisgwylir gan awdurdodau cyhoeddus wrth ymdrin â cheisiadau, yn cynnwys ymgynghori â thrydydd parti perthnasol. Mewn perthynas â'r ddogfen hon, mae Archwilydd Cyffredinol Cymru (a, lle y bo'n gymwys, ei archwilydd penodedig) yn drydydd parti perthnasol. Dylid anfon unrhyw ymholiadau ynglŷn â datgelu neu ailddefnyddio'r ddogfen hon i Swyddfa Archwilio Cymru yn infoofficer@wao.gov.uk.

Crynodeb

1. Mae'r Llythyr Archwilio Blynyddol (y Llythyr) hwn i aelodau Awdurdodau Heddlu Cymru (y Pwyllgor) yn crynhoi'r casgliadau o'm harchwiliad ar gyfer 2009-10. Mae'n nodi i aelodau'r Pwyllgor unrhyw faterion o bwys sy'n codi o'm harchwiliad, ynghyd â'm sylwadau ar faterion cyfredol eraill. Nodwyd y gwaith y cyflwynir adroddiad arno yn y Llythyr yn y Strategaeth Archwilio y cytunwyd arni ar gyfer 2009-10. Lluniwyd y Llythyr hwn gan John Herniman ar ran yr archwilydd penodedig.
2. Gwneir nifer o gyfeiriadau yn y Llythyr hwn at ganllawiau a dogfennaeth a gyhoeddwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol, yn cynnwys y Cod Ymarfer Archwilio (y Cod). Mae hwn yn cyfeirio at y Datganiad o Gyfrifoldebau Archwilwyr a Chyrff a Archwilir sy'n crynhoi cyfrifoldebau allweddol archwilwyr. Cynhaliwyd fy archwiliad yn unol â'r egwyddorion a nodwyd yn y datganiad hwnnw. Dylid ystyried fy sylwadau am ganlyniadau fy archwiliad yng nghyd-destun y cefndir mwy ffurfiol hwnnw.
3. Cynlluniaf yr archwiliad ar sail risg, ac mae fy ngwaith archwilio wedi canolbwyntio ar eich risgiau ariannol a gweithredol sylweddol sy'n berthnasol i'm cyfrifoldebau archwilio. Mae'r gwaith archwilio wedi'i strwythuro o amgylch elfennau allweddol fy nghyfrifoldebau fel y'u nodir yn y Cod.
4. Daeth fy ngwaith archwilio ariannol i'r casgliad bod adnoddau'r Pwyllgor, ym mhob ffordd berthnasol, wedi cael eu defnyddio'n briodol ac y rhoddwyd cyfrif amdanynt yn briodol, ond mae angen mynd i'r afael â'r materion a amlinellwyd yn yr adroddiad hwn yn ystod y flwyddyn gyfredol:
    - paratowyd cyfrifon y Pwyllgor ar gyfer 2009-10 yn briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, fodd bynnag, mae angen datrys problemau o ran pa weithgareddau y rhoddir cyfrif amdanynt gan Awdurdodau Heddlu Cymru a'r cyrff cyfansoddol; ac
    - nid yw amgylchedd rheoli mewnol diwygiedig y Pwyllgor wedi'i brofi hyd yma i sicrhau ei fod yn addas at y diben.
5. Mae gan y Pwyllgor drefniadau corfforaethol priodol ar waith i gefnogi'r defnydd effeithiol o adnoddau. Fodd bynnag, mae angen datblygu trefniadau monitro perfformiad ymhellach:
    - roedd gan y Pwyllgor drefniadau priodol yn 2009-10 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau; ac
    - mae angen datblygu trefniadau rheoli perfformiad y Pwyllgor ymhellach.
6. Cytunwyd ar y Llythyr hwn gydag uwch swyddogion. Caiff y Llythyr ei gyflwyno i'r Is-bwyllgor Archwilio ar 23 Tachwedd 2010 a rhoddir copi i bob aelod o'r Pwyllgor.

7. Fy nod yw rhoi archwiliad o safon uchel sy'n gwneud cyfraniad cadarnhaol ac ymarferol ac sy'n ategu agenda'r Pwyllgor ei hun. Rwyf yn cydnabod pa mor werthfawr yw eich cydweithrediad a'ch cymorth er mwyn cyrraedd y nod hwn a hoffwn ddiolch i chi am y cymorth a'r cydweithrediad a roddwyd yn ystod yr archwiliad.

John Herniman
Ar gyfer ac ar ran yr archwilydd penodedig

Dyddiad: Tachwedd 2010

Gwnaed defnydd priodol o adnoddau'r Pwyllgor ym mhob ffordd berthnasol, a rhoddwyd cyfrif amdanynt, ond mae angen mynd i'r afael â'r materion a amlinellwyd yn yr adroddiad hwn yn ystod y flwyddyn gyfredol

8. Mae'r datganiadau ariannol yn ffordd hanfodol i'r Pwyllgor roi cyfrif am y modd y mae'n gwarchod yr adnoddau sydd ar gael iddo a'i berfformiad ariannol wrth ddefnyddio'r adnoddau hynny.
9. Fel archwilydd allanol y Pwyllgor, mae'n ofynnol i mi archwilio'r datganiadau ariannol a chyflwyno adroddiad archwilydd sy'n cynnwys barn ynghylch a yw'r datganiadau ariannol yn rhoi darlun teg o sefyllfa ariannol y Pwyllgor ar ddiwedd y flwyddyn.

Paratowyd cyfrifon y Pwyllgor ar gyfer 2009-10 yn briodol ac roeddent yn gywir ym mhob ffordd berthnasol, fodd bynnag, mae angen datrys problemau o ran pa weithgareddau y rhoddir cyfrif amdanynt gan Awdurdodau Heddlu Cymru a'r cyrff cyfansoddol

10. Cafodd datganiadau ariannol drafft y Pwyllgor eu paratoi erbyn 30 Mehefin 2010 a'u cymeradwyo cyn 30 Medi 2010, yn unol â gofynion Rheoliad Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2010.
11. Mae'n ofynnol i mi o dan Safon Archwilio Ryngwladol (ISA) 260 gyflwyno adroddiad ar faterion sy'n codi o'm gwaith i'r 'rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu' (yr Is-bwyllgor Archwilio) cyn i mi roi fy marn archwilio ar y cyfrifon.
12. Cyflwynwyd adroddiad ar y materion hyn i'r Is-bwyllgor Archwilio ar 28 Medi 2010. Nodir y materion allweddol yn Arddangosyn 1.

Arddangosyn 1: Gofynion adrodd ISA 260

Gofyniad adrodd	Ymateb yr Archwilydd
Safbwyntiau ynglŷn â'r agweddau ansoddol ar arferion cyfrifyddu ac adroddiadau ariannol yr endid	Mae'r agweddau ansoddol ar arferion cyfrifyddu'r Pwyllgor o safon dderbyniol, ond ceir nifer o faterion y mae angen i Awdurdodau Heddlu Cymru a'r awdurdodau cyfansoddol fynd i'r afael â hwy cyn cwblhau datganiadau ariannol 2010-11. Mae'r rhain yn bwysig i sicrhau y caiff holl incwm a gwariant Awdurdodau Heddlu Cymru ei nodi yn ei gyfrifon; bod yr awdurdodau cyfansoddol yn rhoi cyfrif yn briodol am eu cyfran o drafodion a balansau Awdurdodau Heddlu Cymru; ac y gwneir gwelliannau i reolaethau mewnol Awdurdodau Heddlu Cymru.

Gofyniad adrodd	Ymateb yr Archwilydd
Addasiadau disgwyliedig i adroddiad yr archwilydd	Dim addasiadau i adroddiad yr archwilydd.
Camddatganiadau nas addaswyd	Ni chafwyd unrhyw gamddatganiadau nas cywirwyd.
Gwendidau perthnasol yn y systemau cyfrifyddu a rheolaeth fewnol a nodwyd yn ystod yr archwiliad	Fel mewn blynyddoedd blaenorol, nid ydym wedi gallu dibynnu ar y rheolaethau mewnol sy'n ymwneud â sut y cadarnheir bod incwm a gwariant yn gymwys i'w cynnwys yng nghyfrifon Awdurdodau Heddlu Cymru a chynhaliwyd gwaith archwilio ychwanegol i gael y sicrwydd angenrheidiol.
Materion y mae'n ofynnol iddynt, o dan safonau archwilio eraill, gael eu cyfleu i'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu	Ni chododd unrhyw faterion
Unrhyw faterion llywodraethu eraill sy'n ymwneud â'r archwiliad	Ni chododd unrhyw faterion

13. Ar 30 Medi 2010 rhoddais fy marn ar gyfrifon y Pwyllgor. Deuthum i'r casgliad fod y cyfrifon yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa ariannol y Pwyllgor ar 31 Mawrth 2010 ac o'i incwm a'i wariant, ei enillion a'i golledion a'i lifau arian parod am y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny.

14. Bydd gofynion newydd yn dod i rym yn fuan ar gyfer cyflwyno adroddiadau ariannol o dan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol. Rydym yn parhau i weithio gyda'r Pwyllgor i baratoi ar gyfer y newidiadau hyn a'r addasiadau eraill sy'n ofynnol o dan y safonau hyn.

Nid yw cyfansoddiad y Pwyllgor yn nodi'n glir pa weithgareddau y dylai Awdurdodau Heddlu Cymru roi cyfrif amdanynt

15. Wrth roi ein barn ar y datganiadau ariannol, mae'n rhaid i ni fod yn fodlon bod y cyfrifon yn cynnwys yr holl incwm a'r gwariant sy'n ymwneud â gweithgareddau Awdurdodau Heddlu Cymru. Yr hyn sy'n llywio penderfyniadau o ran pa weithgareddau sy'n cael eu cynnwys yn y datganiadau ariannol yw cyfansoddiad Awdurdodau Heddlu Cymru ei hun. Mae'r cyfansoddiad presennol yn nodi y bydd Awdurdodau Heddlu Cymru yn rhoi cyfrif am y gweithgareddau sydd wedi'u cynnwys yng Nghynllun Plismona Cenedlaethol Cymru.

16. Yn ystod 2009-10 cafwyd rhywfaint o ddryswch o fewn awdurdodau cyfansoddol o ran p'un a ddylid cynnwys gweithgareddau penodol o fewn cyfrifon Awdurdodau Heddlu Cymru. Er enghraifft, nid yw elfen Cangen Arbennig prosiect Uned Eithafiaeth a Gwrthderfysgaeth Cymru (WECTU) wedi'i chynnwys er gwaethaf y ffaith mai Dirprwy Brif Gwnstabl Awdurdodau Heddlu Cymru sydd â chyfrifoldeb gweithredol amdano. Mae elfennau eraill o brosiect WECTU, megis yr Uned Cudd-wybodaeth Gwrthderfysgaeth (CTIU), wedi'u cynnwys yn y

cyfrifon. Nid yw'r cyfansoddiad yn ddigon manwl i ganiatáu i ni ddod i'r casgliad y dylai'r gweithgareddau hyn gael eu cynnwys mewn gwirionedd yn natganiadau ariannol Awdurdodau Heddlu Cymru.

17. Fodd bynnag, er mwyn datrys y sefyllfa a darparu sail ar gyfer gofynion cyfrifyddu Awdurdodau Heddlu Cymru yn y dyfodol, dylid cytuno ar gyfansoddiad manylach sy'n nodi'n benodol pa weithgareddau a gaiff eu cynnwys o dan Awdurdodau Heddlu Cymru y gellir ei ddefnyddio wedyn i gefnogi'r gwaith o lunio'r datganiadau ariannol.

18. Wrth lunio'r cyfansoddiad diwygiedig, mae angen ystyried y cwestiynau canlynol:

- Sut y bydd Awdurdodau Heddlu Cymru yn derbyn arian grant yn y dyfodol?
- A ddylai fod gan Awdurdodau Heddlu Cymru ei gyfrif banc ei hun?
- Pa weithgareddau penodol sy'n rhan o gylch gwaith Awdurdodau Heddlu Cymru ac felly y dylid eu cynnwys yn natganiadau ariannol Awdurdodau Heddlu Cymru?
- A ddylai Awdurdodau Heddlu Cymru gadw ei gronfeydd wrth gefn ei hun?
- A ddylid dosrannu costau uniongyrchol megis y defnydd o safleoedd, amser prif swyddogion ac ati i Awdurdodau Heddlu Cymru?
- Pa gyfrannau cymharol o incwm, gwariant, asedau a rhwymedigaethau y dylid rhoi cyfrif amdanynt ym mhob awdurdod cyfansoddol?

19. Mae angen i aelodau Awdurdodau Heddlu Cymru ddod i gytundeb â phob awdurdod cyfansoddol o ran y cwestiynau a ofynnir ym mharagraff 18 a gwneud diwygiadau priodol i'r cyfansoddiad.

Hyd yma nid yw cyrff cyfansoddol wedi cytuno sut y dylid rhoi cyfrif am drafodion Awdurdodau Heddlu Cymru yn eu datganiadau ariannol eu hunain

20. Mae angen i bob heddlu cyfansoddol roi cyfrif am ei gyfran o asedau, rhwymedigaethau, incwm a gwariant Awdurdodau Heddlu Cymru o fewn ei ddatganiadau ariannol ei hun.

21. Ar hyn o bryd mae datganiadau ariannol yr heddluoedd cyfansoddol yn adlewyrchu eu cyfraniadau eu hunain i weithgareddau Awdurdodau Heddlu Cymru. Dylai datganiadau ariannol yr heddluoedd cyfansoddol hefyd adlewyrchu'r gyfran berthnasol o incwm a gwariant Awdurdodau Heddlu Cymru sy'n ymwneud â'r prosiectau penodol a ariennir gan grantiau a gydgysylltir gan Awdurdodau Heddlu Cymru. Er gwaethaf cyfarfod rhwng Swyddfa Archwilio Cymru a chyfrifwyr o'r pedwar heddlu ym mis Mai 2010, nid ydym wedi gallu cytuno sut y rhoddir cyfrif am incwm a gwariant sy'n ymwneud â'r prosiectau penodol yng nghyfrifon yr heddluoedd cyfansoddol.

22. Ar hyn o bryd, mae'r heddlu sy'n arwain prosiect penodol yn rhoi cyfrif am yr holl incwm a'r gwariant ar gyfer y prosiect hwnnw yn ei ddatganiadau ariannol, ac nid yw unrhyw gyfran o'r incwm na'r gwariant yn cael ei chynnwys yng nghyfrifon y tri heddlu arall. Mae'n angenrheidiol cynnwys cyfran o incwm a gwariant o fewn cyfrifon cyrff cyfansoddol sy'n gysylltiedig â'r budd cymharol a ddaw i'r heddlu o'r prosiect er mwyn cydymffurfio ag arferion cyfrifyddu priodol.

23. Hefyd, dylid dosrannu'r holl asedau a'r rhwymedigaethau a gynhwysir yng nghyfrifon Awdurdodau Heddlu Cymru rhwng datganiadau ariannol y cyrff cyfansoddol. Fel y cyfryw, dylid rhannu'r £575,000 ar gyfer cerbydau rhwng cyfrifon y pedwar awdurdod heddlu yng Nghymru gan ddefnyddio sail briodol. Ni wnaed hyn yn 2009-10.

24. Fodd bynnag, ni fu'n bosibl, hyd yma, i fesur lefel y gor-ddatgan neu'r tan-ddatgan o fewn cyfrifon pob awdurdod. Fodd bynnag, rydym yn fodlon nad yw'r gwahaniaethau o natur berthnasol ac ni fyddant yn effeithio ar y farn a roddir gennym ar ddatganiadau ariannol y pedwar awdurdod heddlu yng Nghymru.

25. Rydym wedi cyflwyno adroddiadau unigol ar y materion hyn i bob awdurdod heddlu yng Nghymru ac mae angen i'r pedwar heddlu gytuno ar ddull gweithredu i gywiro'r driniaeth ar gyfer cyfrifon y flwyddyn nesaf.

Nid yw amgylchedd rheoli mewnol diwygiedig y Pwyllgor wedi'i brofi hyd yma i sicrhau ei fod yn addas at y diben

26. Rydym yn asesu a yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau digonol ar waith i fonitro, rheoli a chyflwyno adroddiad ar ei sefyllfa ariannol, yn ogystal â datblygu amgylchedd rheolaeth fewnol cadarn. Roedd ein harchwiliad yn seiliedig ar yr adolygiad o'r meysydd canlynol:

- systemau ariannol pwysig;
- pennu cyllideb fantoledig; a
- monitro a chyflwyno adroddiadau ariannol.

27. Mae ein hadolygiad o systemau ariannol y Pwyllgor wedi cynnwys dogfennu'r systemau ariannol pwysig a, lle y bo angen, naill ai profi'r ffordd y gweithredir rheolaethau mewnol neu gynnal profion archwilio sylweddol ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Pwyllgor wedi defnyddio staff a systemau cyllid Awdurdod Heddlu Dyfed-Powys i gynhyrchu ei ddatganiadau ariannol ar gyfer 2009-10.

28. Fel mewn blynyddoedd blaenorol, nid ydym wedi gallu dibynnu ar y rheolaethau mewnol sy'n ymwneud â sut y cadarnheir bod incwm a gwariant yn gymwys i'w cynnwys yng nghyfrifon Awdurdodau Heddlu Cymru. Fel y cyfryw, rydym wedi cynnal profion ychwanegol ar ddiwedd y flwyddyn er mwyn cael y sicrwydd sydd ei angen. Mae'r broses hon wedi nodi rhai gwendidau mewn perthynas â rhywfaint o'r ddogfennaeth ategol a ddarparwyd, a chaiff hyn ei drafod a'i adrodd i swyddogion yn unigol.

29. Ar gyfer 2010-11, trosglwyddwyd y cyfrifoldeb am gynhyrchu'r datganiadau ariannol i staff cyllid yn Awdurdod Heddlu De Cymru. Bydd hyn yn arwain at nifer o newidiadau i'r amgylchedd rheoli mewnol. Rydym yn ymwybodol y cynhaliwyd adolygiad mewnol gan gyfrifwyr o Awdurdod Heddlu Dyfed Powys ac Awdurdod Heddlu De Cymru i ystyried lefel y ddogfennaeth ategol a ddarperir ar gyfer incwm a gwariant a gyflwynir i gyfrifon Awdurdodau Heddlu Cymru gan yr

awdurdodau cyfansoddol. Ni chyflwynwyd adroddiad ar ganfyddiadau'r adolygiad hwn eto, ond mae'n bwysig y caiff unrhyw broblemau eu hystyried a'u datrys wrth sefydlu'r system reolaeth newydd yn Awdurdod Heddlu De Cymru.

30. Bellach mae'r Pwyllgor, ar y cyd â'r tri heddlu yn ne Cymru, wedi penodi Deloittes fel archwilwyr mewnol, ac yn ddiweddar cytunwyd ar gynllun sy'n nodi'r gwaith archwilio mewnol ar gyfer 2010-11. Bydd archwilio mewnol yn swyddogaeth allweddol o ran adolygu'r trefniadau rheoli mewnol diwygiedig a bydd yn darparu lefel o sicrwydd ar gyfer y Pwyllgor pan fydd angen iddo gymeradwyo ei ddatganiadau llywodraethu yn y dyfodol.

31. Hefyd archwiliodd fy archwilwyr adroddiadau a gweithdrefnau'r gyllideb ac rwy'n fodlon bod trefniadau addas ar waith. Mae'r Pwyllgor wedi cael adroddiadau rheolaidd ar wariant a'r sefyllfa o gymharu â'r gyllideb.

32. Mae'r Adolygiad Cynhwysfawr diweddar o Wariant wedi gosod her sylweddol i holl awdurdodau heddlu Cymru mewn perthynas â sut y maent yn rheoli eu sefyllfa ariannol yn y byrdymor a'r tymor canolig. O ganlyniad bydd y Pwyllgor hefyd yn wynebu pwysau sylweddol i sicrhau enillion effeithlonrwydd yn y gweithgareddau gweithredol a gynhelir ganddynt. Byddaf yn parhau i fonitro sefyllfa ariannol y Pwyllgor yn 2010-11.

Mae gan y Pwyllgor drefniadau corfforaethol priodol ar waith i gefnogi'r defnydd effeithiol o adnoddau. Fodd bynnag, mae angen datblygu trefniadau monitro perfformiad ymhellach

Roedd gan y Pwyllgor drefniadau priodol yn 2009-10 i'w helpu i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

33. Wrth archwilio cyfrifon y Pwyllgor bob blwyddyn, mae'n ofynnol i mi o dan Adran 17(2)(d) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 fodloni fy hun ei fod wedi gwneud trefniadau priodol i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau. Adlewyrchir y gofyniad hwn hefyd yn y Cod. Nodir fy nghasgliad ffurfiol ar drefniadau gwerth am arian y Pwyllgor ar gyfer 2009-10 yn Atodiad 1.

34. Mae'r swyddog atebol yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd y Pwyllgor o adnoddau. At ddibenion fy ngwaith, rwyf wedi gwerthuso trefniadau'r Pwyllgor yn erbyn nifer o gwestiynau. Nodir y dull hwn yn Atodiad 2. Ar gyfer pob cwestiwn, rwyf yn ystyried a oes bylchau yn y trefniadau y disgwylir iddynt fod ar waith, ac arwyddocâd y bylchau hyn.

35. Wrth lunio fy marn ar drefniadau'r Pwyllgor rwyf hefyd wedi dibynnu ar y gwaith a wnaed gan fy staff ym mhob un o Awdurdodau unigol yr Heddlu.
Mae pob un o'r pedwar awdurdod heddlu yng Nghymru wedi cael barn ddiamod ar eu trefniadau ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn eu defnydd o adnoddau.

36. Er bod gan y Pwyllgor rai gwendidau o ran rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol fel yr amlinellwyd ym mharagraffau 26 i 32, deuthum i'r casgliad, ar gyfer 2009-10, fod gan y Pwyllgor drefniadau digon cadarn ar waith er mwyn ategu'r gwaith o gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau.

Mae angen datblygu trefniadau rheoli perfformiad y Pwyllgor ymhellach

37. Rydym yn ymwybodol bod Dirprwy Brif Gwnstabl Awdurdodau Heddlu Cymru bellach yn gyfrifol am gynnal adolygiad manwl o weithrediadau Awdurdodau Heddlu Cymru yn y dyfodol. Bydd yr adolygiad hwn yn ystyried yr heriau presennol sy'n wynebu'r gwasanaeth heddlu yn genedlaethol, yn ogystal â newidiadau i drefniadau llywodraethu awdurdodau'r heddlu yn y dyfodol. Caiff cyfansoddiad Awdurdodau Heddlu Cymru a chynllun plismona cenedlaethol Cymru eu diwygio ar ôl cwblhau'r adolygiad hwn, a bydd angen i'r pedwar awdurdod cyfansoddol gytuno ar y newidiadau hyn.

38. Er mwyn cefnogi'r cyfansoddiad diwygiedig a chynllun plismona cenedlaethol Cymru bydd angen i'r Pwyllgor wella'r trefniadau rheoli perfformiad presennol. Bydd hyn yn cynnwys yr angen am fesurau perfformiad a thargedau manwl y cyflwynir adroddiadau rheolaidd arnynt er mwyn dangos cynnydd tuag at yr amcanion o fewn y dogfennau hyn.

Atodiad 1

Casgliad ar drefniadau Awdurdodau Heddlu Cymru ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2010 ar gyfer sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

Cyfrifoldebau'r Swyddog Atebol

Mae'r swyddog atebol yn gyfrifol am roi trefniadau priodol ar waith i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran defnydd y Pwyllgor o adnoddau, ac i sicrhau stiwardiaeth a llywodraethu priodol. Mae'r swyddog atebol hefyd yn gyfrifol am adolygu digonolrwydd ac effeithiolrwydd y trefniadau hyn yn rheolaidd.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd

Mae gennyf gyfrifoldeb o dan Adran 17(2) o Ddeddf Archwilio Cyhoeddus Cymru 2004 i ddod i'r casgliad, o'm harchwiliad o gyfrifon blynyddol y Pwyllgor, p'un a wyf yn fodlon o ran bodolaeth y trefniadau a oedd ganddo ar waith yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau yn briodol. At ddibenion fy ngwaith yn y maes hwn, rwyf wedi asesu 'trefniadau priodol' yn bennaf fel trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol sefydliad, y diffinnir elfennau pwysig ohonynt ym Mharagraff 48 o'r Cod.

Cyflwynaf adroddiad os yw materion o bwys wedi dod i'm sylw sy'n fy atal rhag dod i'r casgliad bod y Pwyllgor wedi gwneud trefniadau priodol o'r fath. Wrth ymgymryd â'm gwaith, nid wyf wedi ystyried a yw’r trefniadau sydd ar waith yn cynrychioli'r holl drefniadau a allai fod ar waith. Nid yw'n ofynnol ychwaith i mi ystyried, ac nid wyf wedi ystyried fel rhan o'r agwedd hon ar fy ngwaith, effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith ar gyfer sicrhau gwerth am arian yn ystod y flwyddyn a adolygir.

Casgliad

Mae'r casgliad canlynol yn seiliedig ar waith a wnaed fel rhan o'm harchwiliad o gyfrifon 2008-09 i gadarnhau, ym mhob ffordd berthnasol, pa drefniadau a oedd ar waith gan y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn i'w helpu i gyflawni ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau, ac mae’n gyfyngedig i’r gwaith hwnnw.

Wrth ymgymryd â'm gwaith, nid wyf wedi ystyried a yw’r trefniadau sydd ar waith yn cynrychioli'r holl drefniadau a allai fod ar waith. Nid yw'n ofynnol ychwaith i mi ystyried, ac nid wyf wedi ystyried, effeithiolrwydd y trefniadau sydd ar waith ar gyfer sicrhau gwerth am arian yn ystod y flwyddyn a adolygir.

Ar sail Datganiad Llywodraethu Blynyddol y Pwyllgor ac o ganlyniad i'r gwaith a gyflawnwyd, fel y disgrifiwyd uchod fel rhan o'm harchwiliad o gyfrifon 2009-10, a'r holl wybodaeth arall yr ystyriais ei bod yn berthnasol, rwy'n fodlon o ran bodolaeth y trefniadau a oedd ar waith gan y Pwyllgor yn ystod y flwyddyn i ategu'n briodol ei gyfrifoldeb i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau. Yn seiliedig ar y gwaith a gynhaliwyd, ac yn gyfyngedig iddo, rwyf wedi codi materion amrywiol, ac wedi gwneud argymhellion i wella trefniadau'r Pwyllgor. Trafodir ac esbonnir y materion hyn ymhellach yn fy Llythyr Archwilio Blynyddol i'r Pwyllgor.

Anthony Barrett	Swyddfa Archwilio Cymru
Archwilydd Penodedig	24 Heol y Gadeirlan
Tachwedd 2010	Caerdydd CF11 9LJ

Atodiad 2

Meini prawf ar gyfer asesu trefniadau'r Pwyllgor yn ystod 2009-10 i sicrhau darbodusrwydd, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ei ddefnydd o adnoddau

Trefniadau rheoli perfformiad corfforaethol a rheoli ariannol	Cwestiynau ar drefniadau
Pennu amcanion, penderfynu ar bolisïau a gwneud penderfyniadau	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer pennu, adolygu a gweithredu ei amcanion strategol a gweithredol?
Diwallu anghenion defnyddwyr, rhanddeiliaid a'r boblogaeth leol	A yw'r Pwyllgor wedi sefydlu dulliau o gyfathrebu â'r boblogaeth leol, defnyddwyr gwasanaethau a rhanddeiliaid eraill yn cynnwys partneriaid, ac a oes trefniadau monitro i sicrhau bod negeseuon allweddol ynglŷn â gwasanaethau yn cael eu hystyried?
Monitro ac adolygu perfformiad	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer monitro perfformiad a chraffu arno, i nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol, ar gyfer gweithredu lle y bo angen, a chyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor?
Cydymffurfiaeth â pholisïau sefydledig	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith i gynnal system rheolaeth fewnol gadarn, yn cynnwys trefniadau ar gyfer sicrhau cydymffurfiaeth â chyfreithiau a rheoliadau, a pholisïau a gweithdrefnau mewnol?
Risgiau gweithredol ac ariannol	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith i reoli ei risgiau busnes o bwys?
Rheoli adnoddau ariannol ac adnoddau eraill	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith i werthuso a gwella'r gwerth am arian y mae'n ei gyflawni o ran ei ddefnydd o adnoddau?
	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith i sicrhau bod ei wariant yn cyfateb i'r adnoddau sydd ar gael?
	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer rheoli a monitro perfformiad yn erbyn cyllidebau, gan gymryd camau adferol lle y bo'n briodol, a chyflwyno adroddiad ar y canlyniadau i uwch reolwyr a'r Pwyllgor?
Safonau ymddygiad priodol ac ati	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith ar gyfer monitro perfformiad a chraffu arno, i nodi amrywiannau posibl yn erbyn amcanion, safonau a thargedau strategol ar gyfer gweithredu a, lle y bo angen, gyflwyno adroddiad i aelodau?
	A yw'r Pwyllgor wedi rhoi trefniadau ar waith gyda'r nod o hyrwyddo a sicrhau gonestrwydd a phriodoldeb wrth gynnal ei fusnes?

Atodiad 3

Ffi archwilio

Nododd y Strategaeth Archwilio ar gyfer 2009-10 y ffi archwilio arfaethedig, sef £19,257 (ynghyd â TAW).
Mae'r tabl isod yn nodi fy amcangyfrif diweddaraf o'r ffi wirioneddol ar gyfer 2009-10.

Dadansoddiad o ffi archwilio arfaethedig a ffi archwilio wirioneddol 2009-10

Maes y cod	Ffi arfaethedig 2009-10 (£)	Ffi wirioneddol 2009-10 (£)
Cyfanswm	**19,257**	**19,257**

Swyddfa Archwilio Cymru
24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd CF11 9LJ
Ffôn: 029 2032 0500
Ffacs: 029 2032 0600
Ffôn Testun: 029 2032 0660
E-bost: info@wao.gov.uk
Gwefan: www.wao.gov.uk